

Sygn. akt V CSK 312/10

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 kwietnia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący)

SSN Bogumiła Ustjanicz

SSN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa VPF I Niestandardyzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu
Inwestycyjnego Zamkniętego w W.

przeciwko J. K. i E. K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 13 kwietnia 2011 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 12 marca 2010 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 2 lipca 2009 r. Sąd Okręgowy w C. utrzymał w mocy nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym, w dniu 1 kwietnia 2008 r., w sprawie [...] oraz odstąpił od obciążania pozwanych kosztami postępowania. Sąd ustalił, iż pozwany w dniu 17 grudnia 1996 r. zawarł z Bankiem C. S.A. w C. umowę o kredyt w rachunku bieżącym do wysokości salda debetowego w kwocie 40 000 zł, która była dziewięciokrotnie zmieniana poprzez aneksy. Zabezpieczeniem kredytu był m.in. weksel in blanco wystawiony przez E. K. i J. K. Aneksami nr 3 z dnia 28 lutego 1998 r. oraz nr 4 z dnia 11 marca 1998 r. zmieniono strony umowy kredytu (kredytobiorcy) na J. K. i K. K. - współwłaścicieli Przedsiębiorstwa Usługowo - Handlowego „A.” s.c. a także za zabezpieczenie kredytu uznano weksel własny in blanco kredytobiorcy. Na aneksach od nr 4 do nr 9 zostały złożone podpisy także przez pozwaną E. K. z adnotacją „wyrażam zgodę”. W aneksie nr 9 z 1 grudnia 2000 r. określono kwoty, jakich nie może przekroczyć w danym okresie wysokość salda debetowego, a ponadto w ust. 3 pkt 4 kredytobiorca oświadczył, że dobrowolnie poddaje się egzekucji do kwoty 715 000 zł wraz z ostatecznym terminem wystawienia tytułu egzekucyjnego przez bank do dnia 31 sierpnia 2003 r. Zgodnie z deklaracją wekslową bank miał prawo wypełnić weksel z wystawienia pozwanych, w każdym czasie, na sumę zadłużenia z tytułu kredytu łącznie z odsetkami, prowizją i kosztami, a także opatrzyć weksel datą płatności według swego uznania, zawiadamiając o tym pozwanych przynajmniej na 7 dni przed terminem płatności. Miejscem płatności weksla miał być Bank C. S.A. w C.; na deklaracji wekslowej zostały złożone podpisy pozwanych wystawców weksla w identycznej postaci, jak na wekslu.

Na podstawie aneksu z dnia 29 marca 2001 r. spółkę cywilną J. K. i K. K., przekształcono w spółkę jawną. Następnie uchwałą z dnia 21 marca 2005 r. dotychczasowi wspólnicy spółki jawnej sprzedali swoje udziały na rzecz J. P. i M. P.

W dniu 24 stycznia 2002 r. Bank C. S.A. w C. wystawił bankowy tytuł egzekucyjny nr [...] na podstawie umowy kredytowej z dnia 17 grudnia 1996 r. Na podstawie porozumienia z dnia 25 marca 2002 r., zawartego przez strony umowy

kredytu, za zgodą pozwanej, kredytobiorcy zobowiązali się do spłaty zadłużenia wynikającego z umowy z dnia 17 grudnia 1996 r.

Bank C. S.A. w C. został przejęty w trybie art. 496 § 1 pkt 1 k.s.h. przez BRE Bank S.A., w oparciu o uchwały obu spółek ze stycznia 2003 r. BRE Bank wypowiedział porozumienie z dnia 25 marca 2002 r. i w dniu 7 maja 2004 r. złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec J. K. i K. K.; uzyskał także klauzulę wykonalności przeciwko małżonce dłużnika – E. K. W dniu 3 sierpnia 2007 r. wezwał Przedsiębiorstwo Usługowo - handlowe „A.” spółkę jawną do zapłaty zadłużenia wynikającego z umowy kredytowej z dnia 17 grudnia 1996 r. oraz umowy o kredyt krótkoterminowy z dnia 8 maja 2000 r.

W dniu 20 września 2007 r. strona powodowa zawarła z BRE Bankiem S.A. umowę sprzedaży 138 wierzytelności, w tym wierzytelności pozwanych z umowy kredytu z dnia 17 grudnia 1996 r., poprzedzoną audytem wykonanym na zlecenie powoda. W dniu 6 listopada 2007 r. bank przekazał powodowi dokumentację dotyczącą sprzedanych wierzytelności, natomiast w dniu 24 września 2007 r. powód nabył poprzez indos weksel wypełniony z datą płatności przypadającą na dzień 15 lutego 2008 r. Pismami z dnia 22 stycznia 2008 r. pozwani zostali wezwani do wykupu weksla.

Sąd Okręgowy uznał żądanie pozwu za zasadne, albowiem pozwani nie wykazali zasadności zarzutów od nakazu zapłaty. Sąd uznał, iż prawo żądania zapłaty sumy pieniężnej z weksla odrywa się od tytułu, na podstawie którego wystawca zobowiązał się do zapłaty i prawo to płynie z samego weksla. Sąd Okręgowy uznał także za niezasadny zarzut nieważności weksla z uwagi na nieczytelny podpis pozwanego, zarzut niewłaściwego wypełnienia weksla (a to niezgodności z deklaracją wekslową) a także zarzut przedawnienia - zarówno z art. 70 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. prawo wekslowe, jak i przedawnienia wierzytelności z tytułu umowy, gdyż wskutek działań podjętych przez poprzednika powoda bieg przedawnienia uległ przerwaniu (art. 123 k.c.). Sąd wskazał także, że wbrew art. 6 k.p.c. pozwani nie wykazali przesłanek z art. 10 i 17 prawa wekslowego, takich jak nabycie weksla w złej wierze albo dopuszczenie się przy nabyciu weksla rażącego niedbalstwa, bądź działania świadomie na szkodę.

Wyrok, w części utrzymującej w mocy nakaz zapłaty, zaskarżyli apelacją pozwani, wnosząc o jego uchylenie i oddalenie powództwa. Sąd Apelacyjny uznał apelację za zasadną w części i wyrokiem z dnia 12 marca 2010 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uchylił w całości nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym w stosunku do pozwanego J. K.; oddalił apelację E. K.; zasądził od pozwanego J. K. na rzecz powoda koszty postępowania w kwocie 10 400 zł; zasądził od pozwanej E. K. na rzecz powoda koszty postępowania w kwocie 5 400 zł oraz nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa kwotę 32 007 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od apelacji.

Wyrok ten został zaskarżony skargą kasacyjną przez powoda w części oddalającej powództwo. Skarżący wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego. Skarżący oparł skargę kasacyjną na obu podstawach. W zakresie naruszenia przepisów postępowania zarzucił naruszenie art. 788 § 1 k.p.c. w zw. z art. 97 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe poprzez jego błędną wykładnię; naruszenie art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez nieprawidłowe zastosowanie, art. art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz art. 100 k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie. W zakresie naruszenia prawa materialnego zarzucił naruszenie art. 101 pkt 2 w zw. z art. 104 zd. 1, art. 28, art. 10 oraz art. 17 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe poprzez ich niewłaściwe zastosowanie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do treści art. 788 § 1 k.p.c. jeżeli uprawnienie lub obowiązek po powstaniu tytułu egzekucyjnego lub w toku sprawy przed wydaniem tytułu przeszły na inną osobę, sąd nada klauzulę wykonalności na rzecz lub przeciwko tej osobie, gdy przejście to będzie wykazane dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym. Przepis ten określa jeden ze sposobów postępowania, w którym następca prawny wierzyciela może uzyskać potwierdzenie swojego statusu.

Sąd Apelacyjny stwierdził, iż powód miał możliwość wystąpienia o nadanie klauzuli wykonalności w trybie art. 788 § 1 k.p.c. bankowemu tytułowi egzekucyjnemu wystawionemu przez BRE, a tym samym dochodzenie zapłaty od

pozwanym na drodze postępowania sądowego spowodowałyby powstanie dwóch tytułów egzekucyjnych wobec dłużników, tyle że z dwóch różnych podstaw prawnych, co sprzeciwiało się możliwości uwzględnienia powództwa wobec pozwanego J. K. Stanowisko Sądu Apelacyjnego jest błędne. W pierwszej kolejności wskazać należy, że sposób dochodzenia wierzytelności nabytej na podstawie cesji leży w gestii wyboru nowego wierzyciela, który w sytuacji, gdy ma możliwość skorzystania z kilku możliwości, dokonuje wyboru, z której drogi skorzysta. W rozpoznawanej zaś sprawie, wbrew twierdzeniu Sądu Apelacyjnego, powód nie miał możliwości skorzystania z trybu postępowania określonego w art. 788 § 1 k.p.c. Jak wynika z jednoznacznego w tym zakresie stanowiska Sądu Najwyższego, na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego klauzulą wykonalności może być prowadzona egzekucja tylko na rzecz banku, a nie narzecz innej osoby (por. postanowienie SN z dnia 4 marca 2009 r., IV CSK 422/08, OSNC-ZD 2010 Nr 2, poz. 36; uchwała SN z dnia 16 marca 2006 r., III CZP 4/06, Biul. SN 2006 Nr 3, poz. 7; uchwała SN z dnia 2 kwietnia 2004 r., III CZP 9/04, OSNC 2005 Nr 6 poz. 98). Tym samym, na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego może być prowadzona jedynie egzekucja wierzytelności bankowej i tylko na rzecz banku, po nadaniu na jego rzecz sądowej klauzuli wykonalności (por. wyrok SN z dnia 21 września 2005 r., V CK 152/05, niepubl.). W rozpoznawanej sprawie nabywcą wierzytelności nie był bank lecz fundusz sekurytyzacyjny. Wprawdzie w doktrynie i judykaturze wskazano, iż fundusze sekurytyzacyjne prowadzą zblizoną działalność do działalności bankowej (por. uchwała SN z dnia 7 października 2009 r., III CZP 65/09), nie oznacza to jednak, że pozwala to na uzyskanie przez fundusz sekurytyzacyjny klauzuli wykonalności na podstawie art. 788 § 1 k.p.c., gdy tytułem egzekucyjnym jest bankowy tytuł egzekucyjny. Wystawienie przez BRE bankowego tytułu egzekucyjnego nie pozbawiło zatem strony powodowej legitymacji do dochodzenia należności od dłużnika wekslowego w związku z przeniesieniem praw z weksla.

W konsekwencji, skoro zasadna okazała się podstawa kasacyjna określona w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., to bezprzedmiotowe stało się rozważanie zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Wymaga zatem jedynie zasygnalizowania, że Sąd Apelacyjny trafnie ocenił podstawę odpowiedzialności wekslowej a także słusznie przyjął, że pozwany w toku postępowania nie podniósł uzasadnionych zarzutów, które tę odpowiedzialność mogłyby podważyć. Odpowiedzialność z tytułu weksla ma charakter abstrakcyjny. Wystawienie weksla nie stanowi więc dokumentacji istniejącego zobowiązania, ani nie oznacza poddania istniejących już roszczeń regulacji prawa wekslowego, ale prowadzi do powstania nowego roszczenia, uzasadniającego żądanie przez wierzyciela zapłaty sumy pieniężnej od dłużnika (por. uchwała SN z dnia 25 listopada 1963, III CO 56/63, OSNC 1966, nr 2, poz. 12 oraz uchwała SN z dnia 7 stycznia 1967, III CZP 19/66, OSNC 1968, nr 5, poz. 79). Jak wskazano w judykaturze w wypadku wystawienia weksla na zabezpieczenie, zobowiązanie cywilne wystawcy nie wygasa, lecz istnieje nadal; a wierzycielowi wówczas przysługują dwa roszczenia, obok roszczenia pierwotnego wynikającego ze stosunku cywilnoprawnego, nowe roszczenie oparte na wekslu (por. wyrok SN z 6 października 2004 r., I CK 156/04, niepubl.; wyrok SN z dnia 31 maja 2001 r., V CKN 264/00, niepubl.). Jednocześnie należy zauważyć, iż w takiej sytuacji przedmiot obu roszczeń jest taki sam i zaspokojenie wierzyciela następuje tylko raz, a z chwilą zaspokojenia wygasa zobowiązanie dłużnika i wierzyciel powinien zwrócić mu weksel (por. wyrok SN z dnia 6 października 2004 r., I CK 156/04, niepubl.). W rozpoznawanej sprawie nastąpiło przekształcenie podmiotowe po stronie wierzyciela, który tym samym uzyskał podstawę do dochodzenia należności wynikającej z weksla na drodze postępowania sądowego, celem uzyskania tytułu egzekucyjnego na swoją rzecz. Związane z tym konsekwencje (powstanie kolejnego tytułu egzekucyjnego) mogą być ostatecznie uregulowane przy wykorzystaniu regulacji zawartej w art. 840 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji, w oparciu o treść art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ k.p.c.